

MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK KÖZLÖNYE

A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK FOLYÓIRATA

II. (XLIII.) ÉVFOLYAM

BUDAPEST

FELELŐS SZERKESZTŐ: GYÖRGYFY ÁKOS

2. SZÁM

1941.

Merre és meddig?

Irta: Simon József.

Akinek füle van a hallásra, szeme a látásra, annak meg kell hallania, meg kell látnia mindazt, ami a hazai siketnémák és vakok, még inkább a gyógypedagógiai intézetek körül történik. A külső csendesség valami sejtelmes bizonytalanságot takar, s erről a bizonytalanságról csak négy szemközt beszélhetünk, mert az idő viselő, s ki tudja, hogy kinek szüli halálát, kinek dús jövődjét. Intézményeinknek-e, vagy az egyénnek, aki elkeresztelte magát az ügy szolgálatára, felfelé tör-e még az a lelkesedés, ami ezeket az intézményeket országos hírűekké tette, vagy lehull a tettekész kéz is, és görcsös vonaglásában elereszti a munkaeszközét.

Vak bizonytalanság és siket szándékok állottak elibénk. S hogy oktatásügyünk területe a sziknek és sokszor a vadvizek áramlásának vonalába került bele, annak első sorban, s majdnem kizárólag mi vagyunk az okai. Első sorban azért, mert ezt a pályát a legádázabb személyi harag dúlta fel. Nem ágyúk dübörögnek és dübörögtek a fronton, hanem lesipuskák, orvvadászok várták terítékre a legszebb gondolatokat, s könnyű számvetéssel fordítottak hátat 138 esztendő multnak, az utolsó 45—50 esztendő legszebb alkotásainak, s felverte az utunk peremét annak a szóvirága, hogy a *siketnéma* lehet otthon libapásztor, a *vak* koldus, a *gyengeelméjű* tovább is az, ami volt, a falu bolondja.

Oktatásügyünk minden megmozdulása a vizsgáló társadalom ezer szeme előtt történt és történik. És érdekes, hogy ez a társadalom, akármennyire le van terhelve a maga problémáival, nem szűnik meg csodálva bámulni azt az embermentő munkát, amit a fogyatékosok tanárai végeznek, s hogy bámulatát jobban érzékeltesse, anyagi segítségét adja oda azoknak az intézeteknek, amelyek a vakot, a siketet, a gyengeelméjűt polgáriusult életformák közé juttatják.

Csodálatos, századunkat a gyermek századának mondják, s mégis sebbel-lobbal mondunk ki rá kellemetlen ítéletet, pedig jól jegyezze meg mindenki, hogy „utolsó kincsünk a magyar gyermek”.

S ne nézze azt, hogy fogyatékos-e, hanem „köszöntse egy halálraítélt és talán halálba menő nemzedék urát és királyát — a magyar gyermekeket. Azt, akiben visszaszerezhet, akiben megnyerhet mindent.” Ezek a nagy feljajdulások, amik egy próféta-lelkű egyházférfi ajkán lobbantak ki, miért nem igazítanak el bennünket, mindnyájunkat abban, hogy a siket, a vak, a gyengeelméjű ugyanazon embersors szenvedői, mint mi, azzal, hogy mi kimenekültünk abból a tragédiából, amiben ők bennmaradtak. Ez a tény semmiképpen nem indokolja, hogy libát őrizzen a siketnéma és a szellemi fogyatékos, s kolduljon a vak. — Nekünk világitó tüzeink voltak, akik hirdették, törvényünk is van rá, hogy a vak és a siket a köznevelésben való részvétel jogos követelője, százados fákká izmosodtak intézményeink ősei, s az Urnak 1936-ik esztendejében, mint villámcsapás vág bele csendes munkánkba az összehasonlítás, hogy vagyunk-e értékben annyi, mint más intézménye a magyar közművelődésnek, vitássá tétetik az az emberi jog is, hogy a fogyatékosokra fordított fillére a társadalomnak, áldozata az államhatalomnak szükséges-e, vagy sem.

Emberi gyarlóságunk nem kímél tradíciót. Hátha abban az időkből élünk, amikor mindent „le kell építeni”, hát legyen. Azonban kímélje emberi gyarlóságunk az abszolút igazságot, és azt a gyakorlati szükségességet, hogy addig semmit sem szabad ledönteni, alkotó elemeire bontani, amíg annál jobbat, szebbet, céljaiban nemesebbet nem sikerül megalkotni. Amikor az új, az egyetlen és igaz már kiállotta a próbát, akkor jöjjön a robbanó erő gyújtószinórjának lángja, tüze. Égessen fel mindent úgy, hogy az elhamvadt múlt pernyéi közül egyetlen emlék se keljen ki. Lehetséges-e ez? Azt hiszem, hogy nem.

Ebből az elgondolásból az az emberi vetület érződik ki, hogy oktatásügyünk csendes munkával, nem fitogtató öntetszelligéssel írta meg nemes levelét, hanem tanárképzésünk emelkedett szintjén, az önművelődés nem hangos területén, az egyesületi élet hagyományosan szép esztendeiben szedte össze azokat az értékeket, amelyekkel jogosan dicsekedhetik. Történetcsináló eleink tiszteletreméltó és boldog emlékezetét háborítanók meg, ha alkotásaikkal szemben tiszteletlenek, útmutatásukkal szemben érzéketlenek lennének, mert akkor valóban a jelen zűrzavarában minden eléghet, még a pernye is, s nem marad meg róluk csak az az emlék, amit a gúnycakaj léssen jogos feljegyezni az, hogy egymást égettük meg a gyűlölet tüzén, s a tűzben elveszett a múlt s megfeszítettett a legszebb gondolat, az emberi nemesség gondolata, ami intézményeinket a közös gazdagítására életrehívta.

Botor fővel lehet csak azt mondani, hogy a siketnémából Demosthenes léssen, s a vak Blondini bátorsággal fog palacsintát sütni a Niagara felett kifeszített drótkötélen, de botor fővel lehet azt tagadni, hogy ezeknek a fogyatékosoknak joguk van a közneveltség részesévé lenni. Ezt a jogot nem vitathatja senki, azért az eljövendő

időknek nem szabad válogatnia abban, hogy ki és mire képes ezek között az embertársaink között. Valljuk, hogy a látók nem lehetnek vakok, a hallók, a siketnémák intézeteinek növendékei, de ezzel szemben fennen kell hirdetnünk, hogy ezeket az intézeteket a nagy alkotók az emberi panasz, az emberi fájdalom, az emberi irgalom és az emberi elhivatás köveiből emelték és emeltették fel, ahol minden vaknak, minden siketnek, minden elméjében csökkentnek ajtót kell nyitni.

Nemzetgazdasági szempontok csak akkor csukhatják be a kapuit intézeteinknek, ha az emberi akarás bevégezte szerepét, vagy csődöt mondott minden gyógypedagógiai intézetünk. Értsük meg egymást és medítáljunk a kérdés felett, elvégeztetett-e minden, csődöt mondott-e intézeteink rendeltetése s szabad-e munkánk lelkesültségét, s egymást csak azért leönteni a lekicsinylés levélével, hogy a sértett még kisebb legyen, de a sértő a nagyvonalúság és hivatottság tógájában tetszelegessen.

(Eddig a cikk 1936-ból való, a fiókban felejtődött s csak 1941-ben találtam rá, ezért most folytathatom.)

Az idő nem lett könnyebb felettünk. Új ideákban most sincs hiány, új megfogalmazások most még inkább felütik a fejüket. Egészen szokatlan, merész, újszerű kijelentések hangzanak, mondhatnám a könnyelműségig meggondolatlan állítások tétetnek papírra. Csak az az egy szerencse, hogy sokból kilátszik a lóláb, s a közérdek szolgálatának látszata csak pókhálószerű fátyol, ami mögül esetlenül mutatja meg színét és szívét a tett, a szándék...

A gyógyítvanevelés eddig mindig az emberi tiszta érzés és bensőséges elhatározás mellett azzal is dicskedhetett, hogy nem ismert öncélt, de ismerte azt, hogy kin és hogyan kell segítenünk. Ismerte és cselekedte azt, hogy miben kell mértéktartónak lennie. Magából csak akkor dobta ki az égő köveket, ha arra éppen szükség volt. És úgy dobta ki, hogy nem ügyünket perzselte fel, hanem a részvétlen társadalmat melegítette át a hazai fogyatékosok javára, s erkölcsi küldetésünk öregbítésére.

Én úgy tudom, hogy a klasszikusok 9 esztendeig fektették szellemtermékeiket, amíg kiadásra jónak, érettnek tartották. Bizonybizony ez a szabály arra kötelezhetne bennünket, hogy megállapításainkat, terveinket, tennivalóinkat legalább 5 év multán bocsásuk 4—5 kebelbeli barátunk bírálata alá, mert ezzel az eljárással nemcsak önmagunknak teszünk jót, de jót teszünk annak a közönségnek, amelynek tagjaivá lettünk, s annak az oktatásügynek, amelynek szolgálatára felesküdtünk!

Erre kötelez egyébként a kristálytiszta igazmondás kötelezettsége is. De jegyezzük meg, hogy az egyéni igazság még nem abszolút igazság. Az is igaz, hogy oktatásunk egész területén senki sem mondhatja magáról azt, hogy ő csalhatatlan. A gyógyítvanevelés a köznevelésnek az a területe, ahol a legtöbb probléma vetődik fel. Nincs az oktatásnak olyan síkja, ahol annyi verem, akadály, szaka-

dék ágaskodnék felénk, mint éppen nálunk. De nincs egyetlen szakember testvérünk sem, aki ne esnék bele a verembe, ne torpanhatna meg az akadályok, a szakadékok láttán, de nincsen olyan se, aki egymaga lenne képes leküzdeni a feléje tornyosuló akadályokat.

Amikor megállapítom, hogy státusunkban csalhatatlan emberek nincsenek, ugyanakkor oktatásügyünk érdemét, értékét, munkánk becsületét mindenki szolgálja legalább annyival és annyira, hogy minden — a közt érintő kijelentését úgy fogalmazza meg, hogy abból sem az egyesnek, sem a közösségnek, sem a gondjainkra bízottaknak kára ne lehessen. De ne legyen kára annak az igazságnak sem, amit igen röviden emberi igazságnak nevezünk.

Tudom, hogy a gőz feszítő ereje felrobbantaná a kazánt, ha biztosító szelepe nem volna. Éppen ezért szerezzon ki-ki kazán művoltára biztosító szelepet. A szelep legyen az igazság és az a céltudatosság, ami a tiszta közérdek szolgálatán kívül más egyebet nem tart szem előtt. Akkor tudjuk, hogy merre és meddig megyünk, s azt is tudjuk, hogy ártalmára nem vagyunk sem az egyesnek, sem a köznek. Különben nem leszünk egyebek, mint öncélú emberek. Pedig nem erre teremtettünk.

(Ennek az elmékedésnek egyes részei ma talán már túlhaladottak. Mégis közöljük, mert sok benne a vita-anyag, amit valamilyen formában — szóval vagy írásban — tisztázni kell. — Szerk.)

A vakok életútja és célkitűzései.

Irta és felolvasta: Herodek Károly a Gyógypedagógiai Tanárok Országos Egyesülete 1940 november hó 16-án tartott közgyűlésén.

1. Történeti visszapillantás.

A görög história Olympia városában jelöli meg azt a helyet, ahol a görög ifjak atlétikai játékaihoz meggyújtották a test kultuszának fáklyafényét és időszakonként bevilágították vele az ókori művelt társadalmat.

A világtalanok hatmilliót meghaladó nagy táborra is görögön felé fordítja figyelmét, mert a vakok bölcsője Hellasz történeti és közművelődési reminiscenciákban gazdag tájain ringott. Ők a világtalan költőkirályban, Homéroszban tisztelik azt a férfiút, aki nemes szellemének fényével elárasztotta az egész világot és szinte felhívta az emberek figyelmét arra, hogy az örök sötétségben botorkálók lelkében is kiolthatatlanul él az isteni szikra, amely erőt és értelmet ad a szellemnek, szárnyat a képzeletnek és kemény akaraterőt kovácsol célkitűzéseik elérésére az érzelmekből. Hadd gyujtsuk meg mi is a görög bölcs szellemi oltárán a szeretet fáklyáját, hadd világítsuk be a kis magyar glóbus még mindig elég homályos horizontját és

ígyekezünk annak fénye mellett mélyreható eredményes munkát végezni a magyar világtalanok javára.

Nyilvánvaló, hogy ma a nagy átalakulások korszakát éljük, azt a korszakot, amikor a világtalan embertársunk is belesodródik az evolúciós szemléletbe és keresi a maga jobb, emberibb és realiztikusabb elhelyezkedési lehetőségeit. A jelen horgonya a múltban van elvetve. A múltnak értékei szolgáltatják azt az alapot, amelyen a jelennek és jövőnek ki kell alakulnia. Tekintsünk egy pillanatra a múlt szemléletkörébe, s emeljük ki azokat az értékeket, amelyek tényezői lesznek a szerves továbbfejlődésnek.

A vakok világában fogalomná vált a nagyhírű francia emberbarátnak, a vakok intézményei első pionirmunkásának, *Haiüy Bálint*-nak magasan szárnyaló neve. Ő mutatott reá elsősorban arra, hogy a vakok nem lehetnek csupán a szánakozás és könyörület, vagy a durva, műveletlen lelkiüknél a megvetés, esetleg kiszipolyozás tárgyai. A francia szellem fedezte fel bennük azokat a nagy értékeket, amelyek a céltudatos gyógyítónevelői munkával tökéletesen kifejleszthetők, ami által aztán a munkástársadalom tagjaivá tehetők.

Haiüy Bálint abban a korban lépett eszméivel a társadalom porondjára, amikor a filozófusok hada, élén Rousseauval erősen ostromolták a kapukat, hogy felszabadítsák a bilincsekbe vert emberiséget lenyügözött állapotából. A francia mester is ezek büvkörébe került, s ő azokra kívánta kiterjeszteni a programot jelentő :szabadság, egyenlőség és testvériség jelszavait, akik eddig nemcsak nem élvezték a szabadságot, hanem az egyenlőség színvonalától is távol tartattak.

Ma már a pszichológia és a társadalmi szociológia magas ívelésében tisztán látjuk, hogy az első és legfontosabb érzékszervnek, a látásnak a szenzóriumok csodálatos harmóniájából való kiesése nem elégséges tárgyi alap ahhoz, hogy a világtalanokkal szemben az egyenlőség elvét ne alkalmazzuk, hogy őket a dolgozó társadalom tagjaivá fel ne avassuk. Tartósan képviseljük azt az álláspontot, hogy a vak ember a gyógyítónevelés munkájával kombattáns elemmé tehető és hogy mellette és vele együtt dolgozni, érzelmeink elágyulása nélkül is, lehetséges. Segít bennünket ebben a felfogásban a világtalan ember természetes ösztöne, munkavágya és evolúciós hajlamossága.

2. A vakságügy fejlődési folyamata.

A gyógyító-nevelés tisztában van azzal, hogy a vaksági állapot nem szünteti meg mindazon erőket, amelyek a munkásélet kialakulását szolgálják, sőt felszabadulnak olyan képességek, amelyek a mindennapi élet területén az elsők soraiba állítják a vakokat. Abban a 6 millióra tehető világtalan táborban*, minden időben megtalálták

* Dr. Grósz Emil szemészprofesszor 1939-ben az *Orsz. Közegészségügyi Egyesületben* tartott előadásában publikálta ezt a számot.

és megtaláljuk a jelenben is azokat, akik felismerték a szem elpusztulása mellett a fejlődésnek induló képességeket. Maga a nagy brit költőfejedelem, *John Milton* azzal a pusztá ténnyel, hogy szemvilága kialvásának korszakában írta meg az emberiség legszebb és egyik legértékesebb alkotását, az *Elveszett paradicsom* című világeposztát, elégséges bázist nyújt ahhoz, hogy a vakokat képességeikhez mértén értékeljük és kövessünk el minden lehető sorsuk enyhítésére. Ebben a gondolatterben ismertük fel annak szükségességét, hogy az evolúció egyes korszakait egységes szemlélet alapján megrajzoljuk.

A vakok világában három korszakot különböztethetünk meg: a) a vakok szellemi és zenei képzésére irányuló korszakot, b) a fizikai képességek felismert fontosságának korszakát és c) a kollektív munkálkodás kivirágzásának korszakát.

Ezekben a keretekben fogjuk röviden vázolni mindazon utakat és irányelveket, amelyeket a vakok ügyének fejlődése, illetőleg életútjuk szempontjából szükségesnek tartunk felsorakoztatni.

Mindannyian valljuk, hogy az ember értékei közé tartozik az anatómiailag tökéletes és fiziológiailag normálisan működő agy. Ennek jelentősége pregnánsul domborodik ki az olyan egyéneknél, akik a két elsőrendű érzékszerv, a látás és hallás folytán vaksíketnek mondhatók. Ezzel szemben, ha a szellemi képességek területén valamelyes defektus folytán funkcionális zavarok jelentkeznek, e le-sújtó állapot az egyént nemcsak csökkentértékűvé teszi, hanem gyakran extraszociális területre szorítja. Noha az értelmi képességek harmónikus működését mi sem zavarja, mégis találunk bizonyos érzelmi excessusokat, kilendüléseket. Meggyengül az akarat-erő, amely sok eltévelyedésre szolgáltat okot és az egyént a folyamatos cselekvés ritmikus végzésére alkalmatlanná teszi. Az akarat-energiáról helyesen jegyzi meg *Spengler*, hogy ez az a lelki erő, amely az embert a már-már elveszített hitt helyzetéből kiragadja és a munka síkjára állítja. Ennél a pontnál fogta meg a kérdést Haiü Bálint és vetette meg a vakok számára a nagy hírű francia Nemzeti Intézetnek alapjait Párisban. Már a fentiekből is természetesen adódik, hogy nem tétlenségben vagy munkaképtelenségben élők számára létesített intézmény, menedékhely volt ez, hanem az akarat-erő kifejlesztésére alkotott nevelő- és tanintézet, mely ugyanazon célkitűzéseket tartotta szükségesnek szervezetében lefektetni, amelyek az épérzékűek hivatást szolgáló intézményeinél lefektetve találhatók. A márkás nevű filantróp különösen két értékes tulajdonságát részesítette figyelemben a gondjaiba vett védenceknek: a szellemi és zenei képességek kifejlesztését.

És a társadalom osztatlan elismerése követte alapvető és embermentő működését, mert az intézetből kikerült jeles tanítványok között találunk világvonatkozásban is olyan értékeket, akik a vakok oktatásügyét a maradiság színvonaláról a haladás és fejlődés

termékenyítő útjára vezették. Ki ne ismerné pl. a világtalan *Braille Lajos* nevét, aki a domborvonal helyébe a domborpontokat ültette, s a tudathoz való átvitelt a tapintó ujj segítségével lehetővé tette. Megszerkesztett részükre egy olyan elmés, időtálló alfabétikus írás-olvasási rendszert, amellyel nemcsak kiragadta a vakokat az analfabéták soraiból, hanem egyben megnyitotta számukra az intellektuális képzés korlátlan területeit. Bizony, az ő korszakalkotó és sors-társainak lelkületéből fakadt szellemes találmánya nélkül sokáig szegény maradt volna a vakok oktatásügye.

1. Braille-abc.

A hat pont képe:

1 ●	● 4
2 ●	● 5
3 ●	● 6

●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●
○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○
○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○
a	á	b	c	cs	d	e	é	f	g	gy	h	i	í
●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●
○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○
○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○
j	k	l	ly	m	n	ny	o	ó	ö	ő	p	q	r
●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●
○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○
○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○
s	sz	t	ty	u	ú	ü	ű	v	w	x	y	z	zs

2. Braille-írásjelek.

●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●
○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○
○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○
,	;	:	.	?	!	(	)	"	*	"	—	Nagybetűjel	

3. Braille-számjegyek.

●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●
○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○
○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○	○○
Számjel	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	

4. Számműveleti jelek.

●●	●●	●●	●●	●●
○○	○○	○○	○○	○○
○○	○○	○○	○○	○○
+	-	×	:	=

Ha pedig a tudósok napsütéses oldalát tekintjük, olyan nevekkel találkozunk, akik a közművelődés területén hasznos szolgálatot tettek az emberiségnek. Elégséges, ha csak egy példát említünk meg *Alexandre Rodenbach* személyében, aki teljes világtalansága ellenére a maga idején a legjelesebb intellektuellek sorába tartozott és számot tevő tényezője volt a belga alkotmány alapkövei lerakásának, illetőleg a függetlenség kivívásának. Mint a belga parlament oszlopos tagja, törvényjavaslatot nyújtott be, hogy minden olyan község, amelyben szegénysorsú vak vagy siketnéma gyermek található, köteleztessék az ilyen érzékszervi fogyatékoságban szenvedő gyermekek beiskoláztatási költségeiről gondoskodni. Különben ő létesítette a szakkörökben igen jó hírnévnek örvendő vakok brüsszeli intézetét.

Osztatlan érdeklődésünket méginkább azoknak a vakoknak csoportja hívja ki, akik Isten-adta képességükkel a zeneművészet megszentelt csarnokában kerestek életműködésük biztosítására teret és alkalmat. Ők valóban a legjobb és legalkalmasabb hirdetői és apostolai voltak a vakok ügyének a múltban és azok maradnak a jövőben is. Mert a zene internacionális nyelven beszél, amelyet mindenki megért, megnyílnak a szívek, hatékony szerephez jutnak az érzelmek, hogy széppel és nemessel megtermékenyítsék a lelkeket. A zenei képzés átalakító erővel sugározza magából azokat a tulajdonságokat, amelyek a rokonszenv minden kritériumát biztosítják. Ez az ő igazi terrénjük, itt találják magukat otthonosan, itt elégülhet ki lelki és szellemi világuknak minden titkos és bevallott vágya és ezen a területen kecsegtetnek feljűk a halhatatlanságot jelképező babérok.

A vakok zenei képzésének bölcsője Franciaországban ringott, innen indult ki, itt kerestek és találtak számukra olyan területet, amely egyfelől megélhetésüket volt hivatva biztosítani, másrészt tökéletesedésnek és a művészi kiképzés követelményeinek tényezőit szolgáltatta.

Ámde ennek a sok évtizedre terjedő verőfényes irányzatnak útját szabta a mai kor realiztikus szelleme és a technikai eszközöknek e megszentelt berkekbe való befurakodása. *Pierre Villey* világtalan egyetemi tanár, a *Valentin Haüy-egyesület* nagytekintélyű főtítkára 1931-ben megtartott new-yorki világkonferencián bejelentette, hogy a zene gyakorlati szempontból elveszítette varázserejét, miért is jövőben erre a területre csak a kivételesen tehetségesek léphetnek. A rádió az éter hullámain át a legjobb és legkiválóbb zeneművészek szerzeményeiből elsőrendű zenét szolgáltat. Ma már anélkül, hogy megszokott otthonunkból ki kellene mozdulnunk, élvezhetjük a klasszikusokat, ma bevisszük lakásainkba az operát és a szóló művészetnek minden fajtáját. De igen nagy elterjedtségnek örvendenek a gépzene különféle instrumentális eszközei. Ide sorozhatók a filmszínházak is, amelyek hangos darabok keretében kitűnő zenét szolgáltatnak.

Összefoglalva mindazt, amit idevonatkozólag tudnunk kell, a zene, jóllehet a vakoknál mind az intellektuális, mind pedig a muzikális képességeket nagy hatással képes fejleszteni, mégis, úgy érezzük, korlátokat kell felállítani a kiképzésnek széleskörű kivitelezési módozatai elé. Akik a vakok lelkivilágában jártasak és ott az érzésszel mozzanatokkal figyelemmel kísérik, elszomorodott szívvel kénytelenek elismerni, hogy a gyakorlati életben e kiválóan fontos és a vakok egyéniségének tökéletesen megfelelő eszköz mindinkább háttérbe szorul annál az egyszerű oknál fogva, hogy a megélhetést nem szolgálja osztatlan erővel.

Egy azonban kétségtelen, hogy a világtalan zenészek végnélküli hosszú soraiban az individualizmus eszmei irányzata érvényesült. Haüy Bálint és követői ennek az irányzatnak jegyében fejtették ki tevékenységüket és gyakoroltak jótékony hatást azokra a megsebzett lelkekre, akik elsőrendű érzékszervük elvesztésével kénytelenek életüket átküzdeni.

4. A kollektív munkálkodás alapjainak megvetése.

Már ebben a korszakban is találunk törekvéseket a kollektív munkálkodás alapjainak megvetéséhez. Felismerték a világtalan embernek tapintó ujjában rejlő rendkívül finom és értékes ügyességet, nemkülönben a differenciáló képességet a tárgyak felfogásában és kivitelezésében. A fejlett tapintóérzékekben rejlő alkotóképesség és izomerő a szakköröket annak meglátására vezette, hogy a vakokat kisebb-nagyobb tömegekbe összegyűjtsék, s ezen képességeik felhasználásával őket a termelők rendjébe beilleszték.

Ezzel belépünk egy új korszakba: a kollektívizmus reális remények beteljesülésére jogosító korszakába, amely a vakoknak a fizikai munkálkodás eddig elzárt területeit nyitotta meg, s a tömegek számára a tisztességes polgári megélhetés biztosítását írta zászlajára. A németbirodalmi szakembereké e tekintetben az érdem. Ők látták meg, hogy a vak embert saját gondolat és érzésvilágában kell meghagyni és ebben a milióban kell kifejleszteni mindazon fizikai és szellemi képességeket, amelyek a tisztességes kenyér megszerzésére őket képesítik. Ők vették észre, hogy a vak emberben a szellemi és zenei képességekhez természetesen simul hozzá tapintás érzéke, amelyet ugyan eddig is figyelemben részesítettek, de azokra a csodás jelenségekre, amelyeket kollektív munkálkodásukkal kapcsolatban produkáltak, ők mutattak reá nyomatékosan. Ez volt az az archimedési pont, amelynek segítségével kiemelték a vakokat az individualizmus szűkreszabott területéről. Célkitűzésként írták zászlójukra, hogy Germániának egészséges szervezetű, edzett lelkületű, jó izomkötésű, finom tapintóérzékű emberekre van szüksége, akik elnyúlhatatlan kosarat tudnak kötni, acélerősségű kötelet sodorni, kitűnő keféket és formás székeket készíteni. Kongresszusokon, gyűlé-

seken szakelőadások keretében támogatták az új irányzatot és szá-
moltak be az átütő eredményekről. Mindezek érthetőleg fasciálták
a szakköröket, s hatásuk alól senki sem tudta magát kivonni. A va-
kok berlin—steglici állami intézete valóságos Mekkája volt a szak-
embereknek, akik siettek tanulmányozni a horizonton megjelenő
üstököst. S ezen nem is lehetett csodálkozni, mert az akkori porosz
királyság mintaintézete, a berlin—steglitzi intézet élén a nagyírú
Wulff Károly állott, aki nemcsak jeles talentumu, energikus szak-
embernek bizonyult, hanem kvalitásait mind az ipar, mind pedig a
kereskedelem terén ragyogtatta. Egy-egy cikke harangzúgásként
hatott el mindenüvé, ahol a vakok ipari foglalkoztatását és termel-
vényeik értékesítését feladatuknak ismerték.

Noha a diadalmaskodó új szellemi áramlat a tények pöröly-
csapásával döngette a kapukat, mégis a mi tájainkon elég hosszú
időn át siket fülekre talált. Fájdalmasan kiált fel *Pivár Ignác* 1901-
ben a boroszlói X. kongresszuson tartott előadásában: „Illetékes
szakférfiaink — úgymond — nem vették figyelembe azt, ami leg-
közelebb közelben, ahol a vakok ügye a jólét és anyagi előmenetel
természetes talaján a kézimunkára támaszkodva lendült fel, mond-
juk azt, ami Németországban történt, — és Franciaországot, Ang-
liát és Amerikát vették mintául, ahol még mindig a muzsikáért ra-
jongtak, de nálunk mégis azzal a különbséggel, hogy anélkül, hogy
a vak muzikusoknak megfelelő magasabb, tudományosabb képzett-
séget és biztos kenyérkeresetet adtak volna.” De végre is elkövetke-
zett az az időpont, amidőn a hazai körök felfigyeltek és szívesen és
mind sűrűbben keresték fel ezt az üdítő forrást, ahonnan gazdag
tapasztalatokkal gazdagodva távoztak, hogy idehaza érvényesítsék
elgondolásaikat és terveiket. Ma sem tud az ember annak hatása
alól szabadulni, amikor a világtalan munkásokat a kefekötőasztal
mellett, a kosárfonókat ölükben a vessző felhasználásból kialakuló
kosarakkal, kerti bútorokkal látja dolgozni. A mindennapi szorgos
munkából feltörő egyéni kívánalmak a jó lelkek és fenkölt gondol-
kozású emberek felé azt az érzést sugározták, hogy számukra olyan
Otthonról kell gondoskodni, ahol valóban otthonra találnak és ahol
testi és szellemi jólétükről egyaránt emberséges gondoskodás tör-
ténik. Ennek a gondolatnak jegyében létesültek az ú. n. Männer- és
Mädchenheimek, ahol a világtalan munkások nemcsak családi ott-
honra találtak, hanem csekély díjazás ellenében bőséges és jó ellá-
tásban részesültek. Az ilyen vezérlő célkitűzések figyelembevételé-
vel létesült a századforduló elején a Vakok József Nádor Kir. Orsz.
Intézetének Hungária-úti, internátussal egybekötött foglalkoztató
műhelye is. Mi, akik e korszak kezdetén szemlélhettük az evolúciós
irányzatnak ezen védbástyáit, határtalan öröm és megnyugvás töl-
tötte el lelkünket, hogy íme, mi is kiragadhattuk a világtalan embert
a koldulás polipkarjaiból és a polgáriasodás színvonalára emel-
hettük.

A fejlődésben nincs megállás. *Huizinga* holland filozófus mondja, hogy a kultúra örökké élő valami, már pedig a kultúra ikertestvére a humanizmus, amely sohasem lehet befejezett. Senki sem gondolhatja tehát, hogy most már olyan pontot kellett tennünk a vakok felkarolása körül kifejtett működésünk végére, ahonnan elmozdulni valóban felesleges. Mert bármennyire is gyakorlatiasnak és humanisztikusnak találjuk a vakok érdekében létesített fellegvárakat, mégis az idők haladtával bizonyos változások és módosítások elől elzárkózni nem lehet. Amint az egyén lelki és testi szükségletei a kor haladtával fejlődnek és alakulnak, azonképpen a szakköröknek meg kell érteniök mindazon kívánalmakat, amelyek a vakok iskolázott és művelt tömegei részéről megnyilvánulnak. A világtalan ember lecsukott szempillája mögött is világos látással bír, felismeri a kor kívánalmait, tisztán látja, hogy a társadalomnak, az államkormányzatnak és közületeknek milyen irányt célszerű szabni és követni felkarolása érdekében.

(*Folytatjuk.*)

A kép és film jelentősége a gyógypedagógiai oktatásban.*

Irta: Jung Bernát. — Fordította: Fertőszegi Berta.

Válóban nagyfontosságúak: 1. a műszakilag alaposan átvizsgált eszközök. 2. az élethű állóképek, 3. a megfelelő minőségű és jól kiválasztott filmek, és 4. erre a célra kiképzett tanerők.

Mértékadóul szolgáljon Pestalozzi alapelve: „Minden megismerés alapja a szemlélet”. Ha a képet mint képző és nevelő tényezőt akarjuk a felvevési készség szolgálatába állítani, akkor a gyermeknek mindenekelőtt látni kell megtanulnia. Legyen az közelbe- vagy távolbalátás, rögzített vagy tovasuhanó nézés, saját magában elhátártolt, futtában történt megpillantás vagy hosszás szemlélés, valami újnak a felfedezése, a látásnak a lényegre történt beállítása, felsoroló vagy mérő utántapintás, a szem látási erejét mindenhol gyakorolnunk kell. A gyermekek ne csak észrevegyenek és nézzenek, hanem a látottakat lelkileg is dolgozzák fel. Ha helyes ítélőképességgel irányított feladatot tűzünk ki és további oktatásunkat példákkal színesítjük, máris eredményesen segítjük a képnek összefüggő és alapos gondolati feldolgozását a gyermeki lélekben.

Nem szükséges minden képszemléletet csak egyetlen tárgyhoz

* A Deutsche Sonderschule 1940. évi december havi számából.

fűznünk. Helytelen az is, ha a kép egyes részeinek, jeleneteinek meg-
szemlélését meghatározott időhöz kötjük.

Sok esetben igen elhibázott dolog az, ha a szemléltetés vezetője a kép előtt a kérdések tömkelegével árasztja el a jelenlévőket, mert ez szinte képrejtvénynek tűnik fel. Módszertani értelemben pedig a legsúlyosabb vétket akkor követjük el, ha a képet elhamarkodottan részletezzük, ami a fecsegés jellegét viseli.

A képszemléletben való biztonságot mindenkinek elsősorban önmagán kell tapasztalnia. A kifejezési működésnek harmadik fázisa a benyomási élmény belső, lelki feldolgozása. Ennek legközelebb fekvő alakja megint csak a kép. Az élénk és beható képélmény annak domborművi visszaadására és egyéb módon történő utánformálására is serkent. Kifejezést nyerhet még csoportjátékban is.

Mindettől különbözik a beszédbeli megnyilatkozások ápolása. Mindaz, amit képben sajátítottunk el, annak szavakba történt átültetése után is szemléleti nyereség marad számunkra. A képbenyomásokkal kiváltott szóbeli megnyilatkozások kétféle formában jutnak kifejezésre, mégpedig: nyílt, mozgékonyabb, szabadabb és a képleírás zártabb, szigorúbb formájában. Ez a társalgás mindenekelőtt pedagógiai tapintatot, gyakorlatot és ügyességet igényel. Ha a gyermekek a szemléletet beszéddel kötik össze, elsősorban teljesen a képben kell maradniok. A képre vonatkozó zárt beszédbeli megnyilatkozás egyszerű képszöveg vagy részletes képleírás formájában történhetik. Első esetben a gyermek ad a képnek megfelelő címet és a látottakat három vagy négy mondattal véli elintéztetnek, viszont a részletes képleírás célját a képesalbumukban összegyűjtött képcsoport szolgálja.

A képszemlélet nem minden tantárgynál egy és ugyanaz. Egyes esetekben a kép a tanítási anyag befejeztével további irányadásul, más alkalmakkor új anyag feldolgozására szolgál. Nagyfotosságú továbbá, mint a feldolgozandó anyag előzménye. Lényeges szerepet játszik a kép akkor is, ha a tanítás a folytatólágosság avagy az elmélyülés jegyében folyik le.

Az akarat szilárdítása szintén képhatás eredménye lehet. Ezt leginkább úgy érhetjük el, ha a képsorozatokat ellentétes csoportokban tesszük a gyermekek elé, pl. egészséges-beteg; társadalom-ellenes-közösséghez ragaszkodó; gyengeség — erő; nyomortanya — tágas települések.

A közösség ápolására, mint fontos nevelési tényezőre, különös figyelmet fordítsunk, mert az a képek megalkotásánál, gyűjtésénél, rendezésénél és kiosztásánál nélkülözhetetlen. A kép akkor lesz értékes, ha az a hazához, fajhoz, nemzethez való vonzódást szolgálja. Ennek folyományaként a kép egyike lesz a nemzeti érzést nevelő tényezőknél. A valóság szemléltető megjelenítése, minden tanítási és nevelési ténykedésnek szilárd alapköve. Így jutunk el a szótól és a képtől a filmig.

Ez utóbbi fokozza a képélményt, egyszersmind sajátosságos és önértékű élményforma. Az oktatófilm a tanítás tökéletesítője. Önmagában véve szemléltetési eszköz, hiszen az oktatást a tanár végzi. Az iskolának az a feladata, hogy minden filmből azt használja fel, ami az előkészületre és főleg a tanításban történő értékesítésére szükséges. A szemnek és az értelemnek a futó képpel történő iskolázása sokkal átfogóbb és maradandóbb, mint a nyugvó képnél.

Hogyan rögzíthetők meg a filmhatások? 1. Ismételt előadások, 2. figyelemverseny alakjában történő új átdolgozás, 3. minden fűtő-kép-benyomás gondos részletezése (pl. tűzország, tűzjelzés, riadó, száguldás a helyszínrre, mentés, oltás), 4 híradók által.

A futókép a beszéd fejlődését hatásosan elősegíti, a kifejezési készséget és a beszédörömet serkenti.

Mikor kezdődjék a társalgás? Sharhage azt mondja: „A filmet szó nélkül mutatom be; hogy növendékeim megtanulják a helyes megfigyelést és a látottakat megvitathassák.” Ezzel nem azt mondja, mintha az előadás alatt a beszélgetés helytelen lenne. A beszélgetés rendszerint a bemutatáshoz kapcsolódik vagy egyes rész-bemutatóknál ékelődik be. Továbbá bevezetésként szerepelhet valóság-megfigyeléseknél (kosárfonás, kőfejtés). Nagyfotosságú az egész film-lepergetés részleteinek kiemelése. Helytelen lenne azonban, ha a növendék pld. a gyíkfilmről a következő részletező áttekintést nyerné: tartózkodási hely, táplálkozás, testének felépítése, szaporodása. Helyes képet a következő mondatok nyújthatnának. A gyík éppen most bujt ki rejtekhelyéből. Játék közben meglessük a gyíkokat. A küzdelemnek szemtanúi vagyunk. Az anya gondoskodása kicsinyeiről.

A film nemzetpolitikai, örökléstani, ipari és honi munka szempontjából egyike a legfontosabb tanítási eszközöknek.

A kép és a film egész embert kíván. Növeli benne a tanítási készséget, serkentőleg hat a felvevő készsége, gondolati asszimilációk elé állítja, továbbá utat mutat a megértéshez és a helyes ítélethez. Tőlünk, tanároktól a legbensőbb bizalmat, pedagógiai tapintatot, gyakorlatot és ügyességet kívánja a kép és a film kezelése. Mindezzel elérjük azt, hogy a kép és film mint egyenjogú taneszköz, mindenütt ott helyettesíti a könyvet, ahol mindkettő bensőségesebb megmozgatója a gyermeki léleknek, mint bármi más.

Siketnémák gazdasági intézete Kecskeméten.

Irta: Lett József.

Ez az intézmény egyelőre még csak halad a megvalósulás felé. Kezdete kb. 30 évre nyúlik vissza a múltba. Azzal kezdődött, hogy Nemere Gyula nyugalmazott kartársunk Sikari Kovács Józsefet és feleségét, jómódú gazdálkodó házaspárt meghívta a siketnémák kecskeméti intézetébe a tanítás meghallgatására. Ezek ez alkalommal elhatározták, hogy tőlük telhetőleg segítenek a siketnémákon. Mégpedig oly módon igyekeztek rajtuk segíteni, hogy 28 kat. hold városföldi birtokukat, ami összes birtokuknak tekintélyes hányada volt, azzal a rendeltetéssel hagyták Kecskemét város közönségére, hogy annak összes jövedelme a siketnémákat és vakokat gyámolító helybeli intézet szükségleteire fordíttassék. Ha az említett intézetek egyike vagy másika megszűnnék: a birtok jövedelméből a fennmaradó intézet szükséglete fedeztessék. Mivel a vakok helybeli intézete megszűnt, az említett vagyon jövedelme teljesen a siketnémák oktatására fordítható.

Kecskemét közönségének az a része, amely a siketnémák oktatása iránt melegen érdeklődik, a fenti vagyon felhasználását már kezdettől fogva úgy tartotta helyesnek, hogy ez a birtok az intézetünkbe járó növendékek gazdasági kiképzését szolgálja. Kétségtelen azonban, hogy a siketnémák elméleti oktatását és kenyérkeresetre való kiképzését egyidőben megoldani nem lehet. Hiszen a beszéd-tanításnak sikeres megoldása magában óriási feladat, ami a munkaidőnek tekintélyes részét lefoglalja.

Ennél sokkal szerencsésebb a mai megoldás, amikor a siketnémákat elméleti képzésük befejezése után kezdjük kenyérkereső munkára kiképezni. Ezt a két különböző feladatot csak ebben a formában és az említett egymásutánban lehet jól megoldani.

A siketnémák gazdasági képzésének az említett megfelelőbb formában való megoldásáról kb. három évvel ezelőtt egyik hivatalos látogatás alkalmával kezdtünk tárgyalni. Ennek alapján a tanker. kir. főigazgatóság felterjesztésben kérte a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztériumot a gazdasági iskola létesítésére. A minisztérium az iskola létesítésére irányuló törekvést helyeselte és kijelentette, hogy a maga részéről is támogatni kívánja.

Az iskola ilyen módon való létesítéséhez azonban a Sikari-féle alapítvány alapítólevelét megfelelően módosítani kell. Ezt a módosítást igyekezett előmozdítani Kecskemét város törvényhatósági bizottsága, amikor 1941 évi január 30-án tartott közgyűlésén elhatározta, hogy: amennyiben a fent említett iskolát a vallás- és közoktatásügyi minisztérium felállítja, már most elvben hozzájárul ahhoz, hogy az alapítványi vagyon kezelésében a vallás- és közoktatásügyi minisztérium is résztvegyen, illetőleg a minisztérium kívánsága szerint azt egészen a vallás- és közoktatásügyi minisztérium intézze. Kimondta a törvényhatósági bizottság, hogy hajlandó az alapítvány alapítólevelét ennek megfelelően módosítani.

Ezekután reméljük, hogy ez az iskola rövidesen megvalósul.

Hírek, vegyesek.

Egyesületünk elnöksége február hó 10-én tisztelgett ügyosztályunk főnökénél, dr. Molnár Andor miniszteri tanácsos úr öméltóságánál. Azt az emlékiratot pedig, amely a gyógypedagógiai tanárság legsürgősebben orvoslandó sérelmeit foglalja magában, márc. első felében nyújtotta át dr. Hóman Bálint miniszter úr ónagyméltóságának. Ez alkalommal dr. Donáth György országgyűlési képviselő úr vezette az egyesület küldöttségét a miniszter úr elé.

Igazgatói megbízás. A VKM Szép József c. gyógypedagógiai igazgatót a siketnémák váci kir. orsz. intézetének és az ezzel kapcsolatos siketnéma fiúk és siketnéma leányok foglalkoztató intézeteinek igazgatásával megbízta.

Áthelyezés. A VKM Szentgyörgyi Gusztávot, a siketnémák váci kir. orsz. intézetének és az ezzel kapcsolatos siketnéma fiúk és siketnéma leányok foglalkoztató intézeteinek igazgatói tiszte alól felmentette és a beszédhibák javítására szolgáló budapesti állami intézethez, tanári szolgálatra hivatalból áthelyezte.

Nevelőtanári beosztás. Gáspár Árpád okl. gyógypedagógiai tanárt — katonai szolgálatának leteltével — a siketnémák váci kir. orsz. intézetéhez osztotta be a VKM, nevelőtanári minőségben.

A budapesti gyógypedagógiai tanárok baráti összejövetelt tartottak február hó 24-én a Rákospárosi Keresztény Kaszinóban. Ez alkalommal valamennyiünk óhaja és az a régi kívánság vált valóra, hogy ne csak munkaközben találkozzanak ügyünk vezetői és a kartársak, hanem a baráti asztalnál is. Főigazgatónk hivatalbalépése alkalmával vetette fel ezt a gondolatot és a mostani megvalósulása alkalmával dr. Molnár Andor ügyosztályfőnökön, vitéz Fraknóy József tanker. kir. főigazgatón, Simon József tanügyi tanácsoson kívül megjelentek a budapesti intézetek igazgatói és tanárai közül mintegy 60-an, hozzátartozóikkal együtt több mint 100-an. A már nem tényleges szolgálatban lévők közül is megjelentek: Klug Péter, Herodek Károly, Schannen Péter, Cseresnyés Ferenc, Séra Lajos és özv. Horváth Attiláné. Az összejövetel megrendezését a Vakok József Nádor Kir. Orsz. Intézete tanári testülete vállalta ez alkalommal. E testület szokásos havonkénti baráti összejövetelén Schnitzl Gusztáv igazgató vetette fel azt a gondolatot, hogy az összes kartársak bevonásával társasvacsora rendeztessék, amit a testület örömmel üdvözölt. Ez összejövetel alkalmával Schnitzl Gusztáv igazgató — mint házigazda — néhány közvetlen szóval üdvözölte a gyógypedagógusok megjelent főnökeit és a kartársakat, s annak a reményének adott kifejezést, hogy ez a baráti találkozás a kölcsönös szeretet és megértés erősítésének gondolatát fogja szolgálni a jövőben is. Szép József a Tanáregyesület elnöke felszólalásában nagy tetszéssel fogadta a régi tradíció jegyében való találkozást. Csak azt sajnálta, hogy a rossz vasúti közlekedési viszonyok miatt a vidéki kartársak nem kapcsolódhattak bele nagyobb számban. Vitéz Fraknóy József főigazgató rendkívül értékes felszólalásában köszöntötte a gyógypedagógiai tanárok eme kézfogását. Az összetartás és az igazi kartársi szeretet szükségét fejtette az ügy és a jövő szempontjából. Szavait nagy tetszéssel hallgatták a megjelentek. Simon József tanügyi tanácsos annak

az örömmel adott kifejezést, amely áthatja az összes megjelenteket abból az alkalomból, hogy ügyünk vezetőit is körünkben üdvözölhattük. Személyes megjelenésük súlyt ad és reményt kelt a jövőre nézve. Szinte megpecsételi az összetartás egészséges szellemét, amelyről a gyógypedagógia terén működő szakemberek évtizedeken keresztül híresek voltak. E nagyszerű szellem megértő egybefonódása, ügyünk szebb jövőjének biztos záloga. — A vacsora kedélyesen, táncsal, zárórakor végződött. Mindenki azzal a jóleső érzéssel és óhajjal távozott, bár alkalmat találunk az összes kartársakkal való minél többszöri találkozásra, a régi megértés és barátság jegyében.

Farsangi ünnepélyt rendezett a siketnémák budapesti állami intézete február 25-én. A 13 pontból álló szórakoztató műsor minden számának intézeti növendékek voltak a szereplői. A nagyszerűen sikerült ünnepély szereplőit Thuringerné Darvas Olga tanárnő és Füzesi Árpád tanár tanították be. A díszleteket Weszelovszky Lajos tanár tervezte és készítette. (Érdemes volna ezeket a műsorokat, szövegválogatással írva, összegyűjteni és megőrizni. — Szerk.)

Györgyfy Ákos budapesti siketnéma intézeti tanár, március 4-én a Magyar Nagyothallók Országos Egyesületének tagjai számára tartott előadást „A jókedély az élet fűszere” címen, a fővárosi Pedagógiai Szeminárium előadótermében.

Debreceni hírek. G á s p á r János kartársunk a Szülők Iskolája előadássorozatában január hó 21-én „A fogyatékos gyermekek iskoláztatása” címen előadást tartott. — P o c s k a y László kartársunkat a VKM teljes díjazással nevelőtanárrá léptette elő. — K o n k o l y Mária kartársunkat a VKM próbaszolgálatra bocsátotta és így nevelőtanári beosztása megszűnt. — H o r é n y i János kartársunk február hó 20-án előadást tartott a gyógypedagógiáról a siketnémákról s azok oktatásáról Nyiregyházán a Kálvineum tanítónőképzőben és az iskolán kívüli népművelés előadássorozatában. A gyakorlati részt 3 növendékkal mutatta be.

A siketnémák kolozsvári intézetében a tanítás rendszeresen folyik. Az intézetet nagyrészt újonnan kellett felszerelni, mert a románok a felszerelés javát elvitték. Az intézetben 100—120 növendék részére van férőhely. A felszerelés hiányossága miatt a folyó iskolai évre 70 növendék felvétele irányoztatott elő. Eddig azonban csak 50 növendék jelentkezett. A lassú jelentkezés egyik oka az, hogy a visszacsatolt erdélyi és keleti részeken a magyarság leszegényedett. Sem az utazási költséget, sem a legnélkülözhetetlenebb ruhaneműket nem tudja előteremteni. A másik ok az utazási nehézségekben rejlik. A visszacsatolt erdélyi és keleti részeken a siketnémák nevelése-oktatása számára csak a Kolozsváron lévő egyetlen intézet áll rendelkezésre. A katonai parancsnokság által összeírt, tanköteles korban lévő 6—12 éves koru siketnémák száma 320. Hogy ezeknek legalább nagyobb része oktatásban részesülhessen, a Székelyföldön egy siketnéma-intézet felállítása szükséges. Ennek alapvető munkálatai már a világháború előtt megtörténtek Marosvásárhelyen. A magyarságnak a világháborút követő mostohasorsa és az uralomváltás, a terv megvalósulását lehetetlenné tette. A siketnémák nagy száma óhajtvá várja az újabb kezdeményező és ügyüket diadalra vivő segítő kezét! (Sz. R.)

A Vakokat Gyámolító Országos Egyesületet január hó 14-én 5 tagból álló japán csoport látogatta meg. Az intézmény helyiségeinek és az egyes élethivatási foglalkoztatási ágak megtekintése után Schnitzl Gusztáv igazgató a Homeros Énekkar bemutatásával felejthetetlen élvezetben részesítette a messze keletről hozzánk jött vendégcsoportot.

Szirmay Irén oktatótestvér vezetésével január hó 18-án meglátogatta a Vakokat Gyámolító Országos Egyesületet a M. Kir. Ápolónó- és Védőnőképzőintézet 40-es létszámú növendékcsoportja. Az egyesület a vendégeket szívesen fogadta és tájékoztatta célkitűzéseiről, valamint a vakáságot előidéző okokról. A tájékoztató után a vendégek megtekintették a foglalkoztató-műhelyeket, ahol sok érdeklődéssel nézték, mily ügyesen, gyorsan és tökéletesen végzik a vakok a különféle munkákat.

A Szellemileg Elmaradottakat Gyámolító Emberbarátok Orsz. Egyesülete dec. 30-án tartotta választmányi ülését, melyen dr. Erődi-Harrach Elemér m. kir. kormányfőtanácsos elnöklete alatt megjelentek Havas Miksáné, Kiaschek Gusztávné, Györgyfy Ákos, Herodek Károly, Kapcza Imre, Schönwiesner József és Szendrő Menyhért választmányi tagok. A választmány tudomásulvette dr. Valery Zsigmond ügyv. alelnök jelentését az új helyiségről. A székesfőváros t. i. felmondta az 1934 óta az egyesület „Emberbaráti Otthona” által elfoglalt X., Kerepesi-út 67. szám alatti barakképületet, mivel arra a közelben levő polgáriiskolának, nagyban megnövekedett tanulószáma miatt nagy szüksége volt. Az új helyiségbe, mely a III. kerületben Hunor-utca 20. szám alatt van (a 72. sz. villamos vasút Körte-utcai megállójánál, bejárat a Velencei-útról), az Otthon 1940. nov. 13-án költözködött be. Nyáron a kert is rendelkezésre áll. Jelenleg 9 fiú van az Otthonban, kiket télen főképen kosárfonással foglalkoztatnak. Az elnökség meghívta a választmányi tagokat, hogy az új Otthont, hol minden érdeklődőt szívesen látnak, mielőbb tekintsék meg. Az intéző bizottság minden szombaton délután 4—7 óra között az Otthonban működik.

A Magyar Phonetikai Társaság f. é. február hó 18-án tartotta meg rendes évi tisztújító közgyűlését. Elnök dr. Bajkay Tibor egyetemi magántanár, kórházi főorvos, ü. v. alelnök Sulyomi-Schulmann Adolf áll. gyógyped. igazgató, ülésvezető alelnökök Istenes Károly áll. siketnémaintézeti igazgató és dr. Némai István egyet. m. tanár, főtitkár dr.: Polyánszky Tibor egyetemi tanársegéd, titkár Wallrabenstein Frigyes gyógyped. tanár. Választottak ezenkívül választmányi tagokat is. A számvizsgáló bizottság tagja lett Szilvássy Sándor gyógyped. tanár. — A közgyűlés a szakirodalom és gyakorlat terén kiváló munkát végző és a társasággal élénk ügyi kapcsolatban lévő Lambeck Adolf hamburgi és Schneider Péter luxemburgi gyógyped. igazgatókat levelező tagokul választotta meg. — A követő 39. tudományos ülésen Wallrabenstein Frigyes gyógyped. tanár az 1940. évi wieni gyermekvédelmi kongresszus lefolyását ismertette.

A „Magyar Gyógypedagógiai Társaság” február hó 27-én a Vármegeházán tartotta ez évi harmadik ülését. Vitéz Faragó Ede országgyűlési képviselő a „nemzet-szolgálatról” beszélt. A „nemzet-szolgálat” lehetőség, hogy a nagy magyar egységet, a magyar lelkeségnek megfelelően oldjuk

meg. Nincs helye és jogosultsága Magyarországon egyetlen olyan egyesületnek, társaságnak sem, amelyik a maga különleges hivatása, tudománya, szórakozása mellett nem teljesít nemzet-szolgálatot. A Társaság ezen nemzet-szolgálatáról vitéz Faragó Béla gyógypedagógiai tanár szólt. A két érdekes előadáshoz Vida Lajos, Király Béla, Kiricsi Lajos, Füzesi Árpád, Csermely Mária szóltak. Katona Géza Pest vármegye népművelési vezetője anyagi támogatást ajánlott fel a felvilágosító munkához. (Diapozitív feldolgozás meghatározott szöveggel népművelők rendelkezésére.) Dr. Nevelős Gyula elnök összefoglalta az elhangzottakat, irányt jelzett s kifejezte reményét, hogy a Társaság nemzet-szolgálatára erőteljes ütemben megindul.

Könyv- és lapszemle.

A budapesti tankerület évkönyve az 1940—1941. iskolai évre. A tankerület megalapításának 165. évében. Közzétette: vitéz Fraknóy József, a budapesti tankerület kir. főigazgatója. Budapest, 1941. — Az évkönyv mindenekelőtt kegyelettel emlékezik meg Pintér Jenő elhúnytáról, aki a tankerületnek két évtizeden át volt tudós főigazgatója. A 188 oldalas könyv hat fejezetben közli a Budapest területén működő iskolák és iskolával kapcsolatos intézmények jegyzékét, egybeállítja az iskolákat érdeklő statisztikai adatokat, ismerteti az előző tanév történetét, beszámol a múlt évi országos középiskolai tanulmányi versenyek eredményéről s közzéteszi valamennyi iskolafajra vonatkozólag az igazgatói határidőnaplókat. — A könyvnek gyógypedagógiára vonatkozó részeit alábbiakban ismertetjük. Általános tanulmányi felügyelő: Simon József, c. tanügyi tanácsos, gyógyítvanevelő iskolai szakelőadó. A budapesti gyógyítvanevelő iskolák száma 11. Állami gyógyítvanevelő iskolák: 1. Siketnémák Intézete, Internátussal. VIII., Festetics-u. 3. Telefon: 134—665. Ig.: Istenes Károly. 2. Hibásbeszédűek Állami Intézete. VIII., Festetics-u. 3. Telefon: 134—646. Ig.: Schulmann Adolf. — 3. Állami gyógypedagógiai nevelő intézet. Internátussal. XII., Gömbös Gyula-u. 53. Telefon: 153—491. Ig.: dr. Bárczi Gusztáv. — 4. Vakok József Nádor kir. orsz. intézete. Internátussal. XIV., Ajtósi Dürer-sor 39. Telefon: 496—911. Ig.: Schnitzl Gusztáv. — Községi gyógyítvanevelő iskolák: 1. Székesfővárosi községi gyógypedagógiai nevelőintézet. Internátussal. III., Miklós-tér 5. Telefon: 163—236. Ig.: Magyar László. — 2. Siketnémák székesfővárosi községi iparostanonciskolája. VII., Nagyatádi Szabó-u. 30. Telefon: 422—711. Ig.: Lengyel Gyula. — 3. Beszédhibákat javító székesfővárosi községi tanfolyamok. VIII., Röck Szilárd-u. 13. Telefon: 333—626. Ig.: Vida Lajos. — 4. Nagyothallók dr. Török Béla székesfővárosi községi intézete. Napközi otthonnal. VIII., Röck Szilárd-u. 13. Telefon: 333—626. Ig.: Vida Lajos. — Izraelita gyógyítvanevelő iskolák: 1. Izraelita siketnémák orsz. intézete.

Internátussal. XIV., Amerikai-út 60. Telefon: 496—709. Ig.: Kanizsai Dezső. — 2. Wechseltmann-Neuschloss izraelita vakok tanintézete. Internátussal. XIV., Mexikói-út 60. Telefon: 496—709. Ig.: Kanizsai Dezső. — Egyesületi gyógyítvanevelő iskolák: 1. A Vakokat Gyámoló Országos Egyesület ipariskolája. Internátussal. XIV., Hermina-út 7. Telefon: 496—100. Ig.: Schnitzl Gusztáv. — Statisztikai adatok: A 11 gyógyítvanevelő iskola közül állami: 36.4%, községi: 36.4%, izraelita: 18.1%, egyesületi: 9.1%. A növendékek száma: 1810. Ebből 602 állami, 983 községi, 57 izraelita, 168 egyesületi iskolában részesült nevelő oktatásban. Az 1810 gyógyítvanevelő iskolai tanuló közül állami iskolába járt: 33.3%, községi iskolába: 54.3%, izraelita iskolába: 3.1%, egyesületi iskolába: 9.3%. — Az 1810 tanuló közül rk. és gör. kat.: 70.2%, ref.: 17.1%, evang.: 4.4%, izr.: 7.8%, egyéb: 0.5%. — A gyógyítvanevelő iskolákban 124 osztály volt. Ebből 45 állami, 58 községi, 12 izraelita, 9 egyesületi iskolai. Az igazgatók és tanárok száma: 102. Ebből: 61 állami, 23 községi, 12 izraelita, 6 egyesületi iskolákban működött.

(Györgyfy.)

A testnevelés szerepe a fejlődési zavarokkal küzdők gondozásában és nevelésében. Ezen a címen egy felette érdekes, minket közelről érdeklő művet adott ki dr. Szukováthy Imre, a Testnevelési Főiskola érdemes igazgatója. Mindenekelőtt örvendetesen állapítjuk meg, hogy a szerző nem eszmei elgondolásból, hanem a tapasztalatszerzés tényeiből indul ki. Ő maga és hallgatói gyakran megjelennek a gyógypedagógiai intézetek testnevelési óráin, s nemcsak néznek, hanem a tapasztaltakat a kritika szűrőjén át bocsátva, gondolatokat termelnek és egészséges megállapításokhoz jutnak. Ilyen egészséges megállapításoknak mondhatjuk a jelen műben lefektetett elvi és gyakorlati szempontokat. Mindenekelőtt megállapítja a szerző, hogy a gyógyítvanevelő intézetek nevelésmódjában új korszakot jelent az a törekvés, hogy a tanulót testi és lelki adottságának megfelelően analizálják és az általános nevelési kérdéseket is ennek eredményéhez alkalmazzák. Jól ismeri az egyes gyógypedagógiai intézetek speciális munkáját; igazat adunk neki abban, hogy a szellemi fogyatékosok nevelése és gondozása egyike a legnehezebb nevelői feladatoknak, s itt különösképpen a pszichofizikai feladatok megoldása bír jelentőséggel, amely egyébként az egész oktatásra is döntő súllyal bír. A siketnémák nevelésében a szemléltetés játssza a domináns szerepet. Ezek igen jó megfigyelők, az előmutatott gyakorlatnak minden egyes mozzanatát képesek rögtön felfogni és reprodukálni. A vak gyermekekről megállapítja, hogy ügyefogyottabbak, mozgásukban korlátozottabbak és helyhezköttöttebbek. Az egyensúly érzékének fejlesztésére már csak azért is különös gond fordítandó, mert ezáltal biztonságérzetüket növelhetjük. A vakok testgyakorlásánál egészen más módszert kell alkalmaznunk, mint a többi intézményben, itt a gyakorlatok érzékeltetése domináns szerephez jut. A nyomorék gyermekek testi nevelésében a szokásos gyakorlatokon felül az ú. n. küzdő gyakorlat szolgálja a kívánt célt. Sportolási lehetőségeiket sajátos testi állapotuk minősége és foka szabja meg. Az erkölcsi fogyatékosoknál igen hasznosan, sőt hézagpótlóan használhatjuk fel a testnevelést a nevelői munka érdekében. Azonban minden elismerés és sokszor

csodálat kifejezése mellett is, dr. Szukováty Imre meglátja a hiányokat és azokra bátor kézzel reámutat. A fogyatékosok intézeteiben működő szakembernek és testnevelést tanító tanárnak műveltsége — úgymond — két körben kíván szakképzettséget: ismernie kell a gyógypedagógiai nevelés különleges ismereteit és tökéletesen jártasnak kell lennie a testnevelés elméleti és gyakorlati anyagában. E célból javasolja, hogy a testi fogyatékosok testnevelésének korszerű átalakítására megfelelő szakemberek képzése igényeltetik. A szakemberek feladata lenne, hogy a saját területükön kutatások és tudományos bűvárkodás alapján kidolgozzák az egyes intézmények korszerű nevelésének anyagát és módszerét. Az eddigénél több időt fordítsunk a fogyatékosok testnevelésére. Intézményesen biztosítani kell a játék- és sportdelutánokat. Az általános testnevelési órákon kívül a gyógytornának bevezetését kívánja és végül, hogy a fogyatékosok iskolán kívüli testgyakorlási és sportolási lehetőségeit is megteremtjük. Egyetértünk dr. Szukováty Imre igazgatóval nagyon sok kérdésben és csatlakozunk Széchenyi mondásához: „Tanácskozzunk, fáradozzunk, tölünk függ minden, csak akarni kell.” (Herodek K.)

Oppel Imre: A rekonstruálás lényege és módszere. Különlenyomat a „Protestáns Tanügyi Szemle” 1941. február havi számából. — Egy lelkesült rajztanár dolgozata ez a 20 oldalas füzet s ebben azt vázolja elénk, milyen lélektani megmunkálással jut el a tanuló arra a fokra, míg képessé lesz gondolatait rajzban és színekben kifejezni. Nem a kézügyesség és nem a szem, hanem az értelem, a gondolkodás, az intelligencia a fontosabb a rajztanításnál. Három rajzi feladatszoport van s ez mind rekonstruálás. Az első csoport a vizuális, vagy imitatív megoldást igénylő feladat: a természet utáni rajzolás. A második csoport az emlékezés vagy elképzelés utáni rajzolás. A harmadik csoport a képzeleti rajzolás, más szóval a tervezés, komponálás, ihlet-rajzolás. A rajz elsőrendű értelemfejlesztő tantárgy. Sohase azt nézzük, mit fogott a ceruzánk. Hanem mindig azt rajzolja az irónunk, amit agyunk — mintegy lelki szemünkkel olvasván a már előre kialakult képzeleti képet — neki diktál. Ne a ceruza legyen a vezér, hanem az értelem, az agy. Nemcsak látási, hanem tapintási és hallási képzetek után is lehet jól rajzolni. Még rossz szemmel is készíthetünk jó rajzot. Például említi erre Karlovsky Bertalan elhunyt nagynevű festőművészüket, a legnagyobb magyar figuralistát, aki egyik szemére teljesen vak volt, a másikra csak keveset látott, de rajzolni — azt tudott! A rajzot éppúgy kell tanítani, mint akármelyik más tantárgyat. Év végén a rajzi verseny eredményét állítsuk ki. Ez mutatja az értelemnek rajz által fejlesztett fokát. Az élvezetesen megírt dolgozat elolvasása után az az őszinte érzésünk és meggyőződésünk, hogy a Füzesi Árpád kartársunk által siketnémák rajztanítására készített tanterv, tanmenet és elért rajztanítási eredmény, teljesen ezeken az okszerű és helyes alapokon épült fel! (Örs.)

Magyar Tanítók Évkönyve 1941—42. tanévre. Szerkeszti: Bene Lajos. Megjelenik f. év május hónapjában. Összefoglalóan tárgyalja a tanítók jogait, kötelességeit, illetmény és nyugdíj ügyeit. Az iskolák igazgatását, vezetését és a különböző kedvezményeket, a legújabb törvények és